

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Дніпро – 2025

УДК 159.9:316:37
Ш 96

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 5 від 23.01.2025 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Тетяна ГАЛЬЦЕВА, завідувач кафедри загальної та соціальної психології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, доктор психологічних наук, доцент;

Олена КОВАЛЬЧУК, завідувач кафедри психології КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти», кандидат психологічних наук, доцент.

УКЛАДАЧ:

Олександр ШУМЕЙКО, старший викладач кафедри психології та педагогіки Дніпровського державного університету внутрішніх справ.

Ш 96 Шумейко О. М. Методичні рекомендації до семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «Психологія соціальної роботи». Дніпро : ДДУВС, 2025. 22 с.

Методичні рекомендації до семінарських та практичних занять з курсу «Психологія соціальної роботи» розроблено відповідно до вимог, передбачених освітньо-професійною програмою бакалавра з напрямку підготовки 053 «Психологія» та меті і завданням, що визначені у робочій навчальній програмі з цього курсу.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти університету, які навчаються за спеціальністю «Психологія».

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма навчальної дисципліни.....	7
Семінарські заняття.....	11
Практичні заняття.....	16
Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни.....	19

ВСТУП

Дисципліна «Психологія соціальної роботи» входить до важливої частини підготовки бакалаврів за спеціальністю 053 «Психологія» та нерозривно пов'язана з такими дисциплінами, як «Соціальна психологія», «Вікова психологія та психологія розвитку», «Кризова психологія», «Соціальна педагогіка», «Юридична психологія», «Деонтологія соціальної роботи», «Теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи».

Метою навчальної дисципліни «Психологія соціальної роботи» є засвоєння базових теоретичних знань та практичних навичок у галузі загальної психології, засвоєння фундаментальних психологічних категорій та принципів, формування системних уявлень про зміст та методи психології соціальної роботи, набуття знань, умінь, технологій та методів, що дозволяють здійснювати індивідуальну та групову психологічну роботу з різними категоріями населення, що знаходяться у складній ситуації.

Завдання практичного засвоєння дисципліни:

- придбання студентами знань про психіку, свідомість та специфіку їх досліджень у психології;
- вивчення особливостей психології особистості та психології пізнавальної діяльності;
- вивчення проблем психології малої групи;
- вивчення особливостей психології соціальної роботи, розкриття особливостей основних психосоціальних технологій;
- представлення короткого огляду психотерапевтичних шкіл;
- розкриття основних напрямків психосоціальної роботи за рішенням різних проблем.

Дисципліна сприяє формуванню у здобувачів комплексного підходу із практичного застосування соціально-психологічних знань, глибшому опануванню отриманих теоретичних знань, а також навичок та вмінь, необхідних при наданні психосоціальної допомоги людям, та сприяє вихованню у них відповідних професійних та особистісних якостей психолога та соціального працівника. Для успішного оволодіння знаннями, вміннями та навичками в галузі психології соціальної роботи здобувач повинен володіти знаннями, вміннями та навичками в галузі соціології, правознавства, психології, теорії та технології соціальної роботи.

Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання (РН)	
РН01	Знання та розуміння основних концепцій, теорій, проблем філософії й методології науки, змісту сучасних філософських дискусій з проблем розвитку суспільства та освіти
РН05	Знання та розуміння основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснення особистісного вибору в морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності
РН11	Вміння застосовувати методи й засоби дослідницької діяльності педагога; володіння способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретацією отриманих результатів; вивчення та застосування педагогічної спадщини й досвіду роботи педагогів-новаторів; вміння аналізувати й робити висновки
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК1	Здатність проектувати і здійснювати комплексні дослідження на засадах системних філософських знань принципів та інструментарію сучасного наукового пізнання, його соціокультурної обумовленості та полідисциплінарного характеру
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу й суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
ЗК3	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями
ЗК7	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК8	Здатність до володіння культурою наукового дослідження в галузі освіти; використання в дослідженні новітніх інформаційно-комунікативних технологій
ЗК12	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Спеціальні професійні компетентності	
СК1	Здатність оперувати науковими засадами психології: теоретичними, методологічними, емпіричними
СК5	Здатність самостійно розробляти та запроваджувати психологічну методологію, що базується на результатах наукових досліджень та міжнародних стандартах
СК9	Здатність обирати оптимальні методи і способи наукового психологічного пізнання

Пререквізити навчальної дисципліни

Передбачено попереднє оволодіння дисциплінами «Загальна психологія», «Вікова психологія та психологія розвитку», «Практикум з загальної психології», «Юридична психологія», «Соціальна психологія», «Теорія та практика психологічного тренінгу».

Постреквізити навчальної дисципліни

Дисципліни, які будуть використовувати результати навчання дисципліни «Організація психологічної служби», «Суїцидальна психологія», «Пенітенціарна психологія», «Експериментальна психологія».

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, МЕТОДИ ТА ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Концепція соціальної роботи. Цілі та завдання соціальної роботи. Теоретичні засади соціальної роботи. Методологія та методи соціальної роботи. Теоретичні та змістовні аспекти методів соціальної роботи, їх основні класифікації та обґрунтування наукового характеру. Способи здійснення соціальної практики роботи. Короткий історичний нарис соціальної роботи та допомоги. Закономірності становлення соціальної роботи за кордоном (модель філантропічної допомоги, модель суспільної благодійності, модель соціального забезпечення, модель соціальних служб).

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Місце та роль психологічних знань у соціальній роботі. Сучасний структурний підхід у соціальній роботі (рівні аналізу ситуацій у нерадикальному та радикальному напрямках). Діагностичний та функціональний підходи у сучасній соціальній роботі. Психодинамічний підхід у сучасній соціальній роботі (психодинамічна та особистісно-орієнтована школи). Сучасна теорія процесу психодинамічного консультування. Когнітивно-біхевіоральні моделі в соціальній роботі. Терапевтична когнітивна оцінка. Мультимодальна терапія. Принципи гуманістичної психології у соціальній роботі. Теорія соціальної роботи з погляду загальної теорії систем. Розвиток професійних стандартів у соціальній роботі. Психологічне консультування у соціальній роботі. Психологія міжособистісних відносин.

ТЕМА 3. МЕЖІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ: КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Основні цілі, завдання та місія соціальної роботи в суспільстві. Положення загальної декларації прав людини. Соціальні проблеми, характерні для сучасного товариства. Основні принципи професійної діяльності, складові соціальної роботи. Принципи етики соціального працівника Моральні принципи та норми поведінки соціального працівника Завдання служб соціального розвитку Цінності у соціальній роботі. Проблеми розвитку практики соціальної роботи. Системи становлення соціального захисту в Європі та Україні. Соціальна робота як професія та рід діяльності.

ТЕМА 4. СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК ПРОЦЕС РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Основні підходи до методу вирішення проблем як до практичного методу соціальної роботи (технічний підхід, комунікативний підхід). Етапи процесу розв'язання проблем: комунікація в соціальній роботі, початок

процесу вирішення проблем, перехід до етапу здійснення планів, завершення процесу вирішення проблем. Процес вирішення проблем як виклик практичного навчання. Навички та вміння соціального працівника у процесі вирішення проблем: аналітичні навички, навички взаємодії, організаційні навички. Принципи, техніки взаємодії, особливості комунікації при роботі з клієнтом. Методи соціальної роботи для різних життєвих випадків. Психологічні теорії та метод вирішення проблем.

ТЕМА 5. ЦІЛЬОВІ ГРУПИ КЛІЄНТІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У РОБОТІ З НИМИ

Основні цільові групи клієнтів у соціальній роботі, їхні проблеми та потреби. Загальні та особливі підходи соціальних працівників до вирішення соціальних проблем різних цільових груп клієнтів. Робота з особами похилого віку, «геронтосоціальна» робота. Основні проблеми та потреби осіб з обмеженими можливостями, осіб з інвалідністю. Мікросоціальне середовище інвалідності: домогосподарства з особами, що мають інвалідність. Проблема безхатченків у великих містах. Психологічні особливості соціальної роботи з безхатченками. Соціально-психологічна превенція суїцидальної поведінки. Робота з тими, хто перебуває в ув'язненні, а також звільнився з місць позбавлення волі, делінквентами. Правопорушення дітей та підлітків. Психологічна підготовка працівника ювенальної юстиції. Соціально-психологічна робота з ветеранами, військовослужбовцями та вимушено переміщеними особами.

ТЕМА 6. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ

Сім'я як інститут соціалізації. «Конфліктна» сім'я. Сім'ї груп соціального ризику. Медико-психолого-педагогічне супроводження дітей та підлітків. Сімейне насильство та його жертви. Психологічні основи соціальної роботи із сім'єю. Соціальна та психологічна допомога жертвам сімейного насильства. Соціальна робота з дітьми, що залишилися без піклування батьків.

ТЕМА 7. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Площина діяльності соціального працівника та його професійна компетентність. Поняття про професіограму та психограму соціального працівника. Професійно важливі якості та навички соціального працівника (професійна грамотність, соціальна компетентність, майстерність, емоційна стабільність, особистісна зрілість тощо). Професійне мислення та здатність до рефлексії соціального працівника. Загальні засади професійної діяльності. Технології індивідуальної роботи з клієнтом (усвідомлення проблемної ситуації та невикористаних можливостей, визначення тактики та стратегії спільної діяльності з клієнтом у досягненні цілей клієнта, соціальні дії, пошук способів досягнення мети). Спеціальні навички соціального працівника.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за навчальний семестр.

З навчальної дисципліни «Психологія соціальної роботи» передбачено:

- для денної та заочної форм навчання – залік.

Критерії та засоби оцінювання студентів на семінарських та практичних заняттях

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні в повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтуються на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтуються на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення
1	Здобувач, студент, слухач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни й поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями й навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «Психологія соціальної роботи» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: поточне опитування; тестування; виконання завдань у формі есе, презентацій, аналітичних довідок; залік.

Поточний контроль здійснюється на семінарських та практичних заняттях шляхом усного або письмового опитування студентів. Поточний контроль здійснюється протягом всього семестру, пов'язаний з усіма формами навчального процесу та включає оцінювання усних та письмових відповідей на семінарах і практичних заняттях, тестових завдань з кожної теми, виконання додаткових завдань тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Психологія соціальної роботи» здійснюється у формі заліку відповідно до навчальної програми та розроблених кафедрою питань до проведення заліку, затверджених у встановленому порядку. Перелік питань, які виносяться на залік, складається на основі навчального матеріалу, що охоплює проблеми, які розглядалися на лекціях, семінарах, практичних заняттях та вивчалися самостійно під час та поза межами аудиторної роботи студента.

Студент може бути допущеним до заліку за наступних умов: виконання ним усіх видів робіт, що передбачені навчальним планом, та отримання мінімальної кількості балів за період вивчення дисципліни, що надають допуск до заліку.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття № 1

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, МЕТОДИ ТА ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета заняття: Опрацювання та закріплення теоретичних знань щодо предмета, завдань методів та функцій психології соціальної роботи для їхнього подальшого комплексного використання здобувачами як в освітньому процесі, так і в майбутній професійній діяльності.

План:

1. Предмет та значення дисципліни.
2. Прикладні завдання психології соціальної роботи.
3. Методи дисципліни.

Питання для усного та письмового опрацювання на семінарському занятті:

1. Поняття соціальної роботи.
2. Цілі та завдання соціальної роботи.
3. Теоретичні засади соціальної роботи.
4. Методологія та методи соціальної роботи.
5. Теоретичні та змістовні аспекти методів соціальної роботи, їх основні класифікації та обґрунтування наукового характеру.
6. Методи здійснення практики соціальної роботи.
7. Короткий історичний нарис соціальної роботи та допомоги.
8. Системні особливості розвитку парадигм допомоги та підтримки у західній та вітчизняній традиції.
9. Організація соціальної роботи у сучасній Україні.
10. Соціальна робота та її міждисциплінарний статус.
11. Основні форми соціальної роботи (консультування, пошук ресурсів та створення мережі підтримки).

Тестові питання:

1. *Об'єктом психології соціальної роботи є:*
 - а) матеріальні проблеми індивідів та соціальних груп;
 - б) психологічні проблеми індивідів та сімей, спільнот і соціальних груп;
 - в) проблеми організації культурного дозвілля індивідів та соціально-вікових груп;
 - г) проблеми, пов'язані з інформаційним забезпеченням і консультуванням громадян.

2. *До принципів ефективної психологічної підтримки клієнта належать:*

- а) повага до незалежності клієнта;
- б) сприяння зростанню соціальної суб'єктності клієнта;
- в) домінантність та директивність у відносинах з клієнтом;
- г) рівноправність соціального працівника та клієнта.

3. *Психологія соціальної роботи є:*

- а) фундаментальною наукою;
- б) прикладною наукою;
- в) природничою наукою;
- г) міждисциплінарною галуззю знання.

4. *Психологічна компетентність перш за все полягає в:*

- а) умінні вивчати іншу людину;
- б) умінні вивчати себе;
- в) знанні своєї справи;
- г) здатності до засвоєння культурних норм.

5. *Вкажіть, що не належить до об'єкта психології соціальної роботи:*

- а) психологічні проблеми індивідів;
- б) психологічні проблеми сім'ї;
- в) психологічні проблеми окремих соціальних спільнот і груп;
- г) проблеми, пов'язані з організацією дозвілля громадян.

Семінарське заняття № 2

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета заняття: Опрацювання та закріплення теоретичних знань щодо ролі психологічної науки у структурі методології соціальної роботи.

План:

1. Психолого-діагностичний та функціональний напрями.
2. Застосування психологічних моделей у соціальній роботі.
3. Консультування та надання соціальних послуг.

Питання для усного та письмового опрацювання на семінарському занятті:

1. Місце та роль психологічних знань у соціальній роботі.
2. Сучасний структурний підхід у соціальній роботі (рівні аналізу ситуацій у нерадикальному та радикальному напрямках).
3. Діагностичний та функціональні підходи в сучасній соціальній роботі.

4. Психоаналітичний підхід у сучасній соціальній роботі (психодинамічна та особистісно-орієнтована школи).
5. Сучасна теорія процесу психоаналітичного консультування.
6. Когнітивно-біхевіоральні моделі у соціальній роботі.
7. Терапевтична когнітивна оцінка.
8. Мультиmodalна терапія.
9. Принципи гуманістичної психології у соціальній роботі.
10. Теорія соціальної роботи з погляду загальної теорії систем.
11. Розвиток професійних стандартів у соціальній роботі.
12. Психологічне консультування у соціальній роботі.
13. Психологія міжособистісних відносин.
14. Особливості психологічної взаємодії між соціальним працівником та клієнтом.
15. Основні методи психологічної діагностики, корекції та реабілітації.
16. Служби соціально-психологічної допомоги: «кризові служби», реабілітаційні центри, телефони довіри тощо.

Тестові питання:

1. Коли поняття «соціальна робота» вперше увійшло в соціально-гуманітарну літературу?
 - а) наприкінці 17 століття;
 - б) на початку 18 століття;
 - в) наприкінці 19 століття;
 - г) на початку 21 століття.

2. Французький соціолог, що порівнював суспільство з мозком, а основним його елементом вважав свідомість окремої людини був:
 - а) Г. Гард;
 - б) Ф. Гіддінгс;
 - в) А. Маслоу;
 - г) Л. Фуко.

3. Основою Піраміди потреб за А. Маслоу є:
 - а) потреба в безпеці;
 - б) фізіологічні потреби;
 - в) потреба в самоактуалізації;
 - г) потреба у владі.

4. Предметом вивчення психології соціальної роботи як науки є:
 - а) сварки та непорозуміння в сім'ї;
 - б) соціальні процеси та соціальні явища;
 - в) проблеми в розвитку культури суспільства;
 - г) потреба в розумінні психологічного аспекту соціальних проблем.

5. *Фундаментальною основою соціальної роботи як науки є:*

- а) філософія;
- б) політекономія;
- в) суспільствознавство;
- г) соціальна психологія

Семінарське заняття № 3

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 7. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Мета заняття: Опрацювання та закріплення теоретичних знань щодо професійних вимог до психолога в структурі соціальної роботи.

План:

1. Етичний кодекс соціального психолога.
2. Професіограма соціального працівника.
3. Спеціальні навички соціального працівника.

Питання для усного та письмового опрацювання на семінарському занятті:

1. Площина діяльності соціального працівника та його професійні ролі.
2. Поняття про професіограми та психограми соціального працівника та соціального психолога.
3. Професійне мислення та здатність до рефлексії соціального працівника.
4. Загальні засади професійної діяльності практичного психолога у сфері соціальних послуг та допомоги.
5. Спеціальні навички соціального працівника.
6. Основні помилки початківця у практиці соціальної роботи (відсутність гнучкості (жорсткість, ригідність); гіперопіка (надконтроль); вузька спеціалізація (ризик «віртуозності»); невмілість (відсутність належної кваліфікації).
7. Напрями професійного консультування.
8. Методи роботи із групою.

Тестові питання:

1. *Вкажіть принципи, що дозволяють здійснювати ефективну психологічну підтримку клієнта:*

- а) повага до незалежності клієнта;
- б) сприяння зростанню незалежності та соціальної суб'єктності клієнта;
- в) домінантність та директивність у відносинах з клієнтом;
- г) рівноправність соціального працівника та клієнта.

2. *Вкажіть етичні якості, які має демонструвати соціальний працівник у процесі взаємодії з клієнтом:*

- а) коректність та стриманість;
- б) наполегливість;
- в) точність та пунктуальність;
- г) зарозумілість.

3. *Відносини в гуманістичній терапії допомоги будуються на основі:*

- а) емпатичного бачення;
- б) емпатичного слухання;
- в) розуміння мови клієнта;
- г) симпатій стосовно клієнта.

4. *Індивідуальна соціальна робота – це діяльність професійних соціальних працівників, заснована на:*

- а) психосоціальной концепції;
- б) системній концепції;
- в) експериментальному підході;
- г) інтегративній концепції.

5. *У процесі первинного контакту необхідно встановлювати із клієнтом:*

- а) ділові відносини;
- б) пробні відносини;
- в) довірчі відносини;
- г) креативні стосунки.

В системі оцінювання усних та письмових відповідей, наданих здобувачем під час кожного семінарського заняття, розподіл балів відбувається наступним чином, а саме:

– за надання якісної усної чи письмової відповіді на два теоретичних питання із запропонованого переліку питань до кожної теми, здобувач має змогу отримати **від 1 до 3 балів**.

– за кожну правильну відповідь на тестове питання здобувач отримує 0,40 бали, відповідно за 3 правильних відповіді на тестові питання зараховується **1 бал**, за 5 наданих правильних відповідей на 5 тестових питань – нараховуються **2 бали**.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичне заняття № 1

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета заняття: Опанування та відпрацювання вмінь та навичок із практичного застосування методів соціальної психодіагностики в соціальній роботі для їх подальшого комплексного використання здобувачами в професійній діяльності.

Завдання:

Підготувати наукове есе або мультимедійну презентацію на 8-12 слайдів за темою «**Практичне застосування методів соціальної психодіагностики як технології соціальної роботи**».

Список рекомендованої літератури:

1. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.
2. Горностай П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

Практичне заняття № 2

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 4. СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК ПРОЦЕС РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Мета заняття: Опанування та відпрацювання вмінь та навичок із практичного застосування процедури соціальної експертизи в соціальній роботі для її комплексного використання здобувачами в подальшій професійній діяльності.

Завдання:

Підготувати наукове есе або мультимедійну презентацію на 8-12 слайдів за темою «**Поняття та функції соціальної експертизи в контексті надання психологом соціальної допомоги**».

Список рекомендованої літератури:

1. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.

2. Горноста́й П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.

3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

Практичне заняття № 3

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 5. ЦІЛЬОВІ ГРУПИ КЛІЄНТІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У РОБОТІ З НИМИ

Мета заняття: Опанування та відпрацювання вмінь та навичок із практичного застосування в соціальній роботі диференційованого підходу до різних категорій клієнтів для комплексного використання цих умінь здобувачами в подальшій професійній діяльності.

Завдання:

Підготувати наукове есе або мультимедійну презентацію на 8-12 слайдів за темою «Застосування цільового підходу в соціально-психологічній роботі з різними категоріями клієнтів».

Список рекомендованої літератури:

1. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.

2. Горноста́й П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.

3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

Практичне заняття № 4

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 6. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ

Мета заняття: Опанування та відпрацювання вмінь та навичок із практичного застосування практичних навичок роботи з сім'ями для їх комплексного використання здобувачами в подальшій професійній діяльності.

Завдання:

Підготувати наукове есе або мультимедійну презентацію на 8-12 слайдів за темою «Основна проблематика роботи психолога з неблагополучними сім'ями та шляхи її розв'язання».

Список рекомендованої літератури:

1. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.
2. Горностай П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

Практичне заняття № 5

Тривалість заняття: 2 год.

ТЕМА 7. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Мета заняття: Здобуття знань, опанування та відпрацювання вмінь та навичок щодо розвитку професійної компетентності, постійного підвищення рівня професійної майстерності в системі залучення психолога до надання соціальних послуг та попередження професійного вигорання.

Завдання:

Підготувати наукове есе або мультимедійну презентацію на 8-12 слайдів за темою **«Соціально-психологічні підходи до розвитку професійної компетентності психолога в системі надання соціальної допомоги»**.

Список рекомендованої літератури:

1. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.
2. Горностай П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

В системі оцінювання виконаних завдань до практичних занять, наданих здобувачем на перевірку наприкінці кожного практичного заняття, розподіл балів відбувається наступним чином, а саме:

– за написання якісного наукового есе або створеної (та усно захищеної) мультимедійної презентації на запропоновану тематику, здобувач має змогу отримати ***від 1 до 5 балів***.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Освітній ступінь **бакалавр**

Спеціальність **053 «Психологія»**

на **2024 / 2025** навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>.
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Про електронний обмін службовими документами в органах виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 р. № 733. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=733-2009-%EF>.
5. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, Перелік від 16.11.2016 р. № 918-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#n8>.
6. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, Перелік від 20.09.2017 р. № 649-р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#n14>.
7. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Варій М. Й. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закл. (3-тє вид.). К. : ЦУЛ, 2009. 107 с. URL : <https://kpd.edu.ua/biblioteka/%D0%97/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%92%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9%20%D0%9C.%D0%99.pdf>.
2. Васянович Г. П. Основи психології: навч. посібник. К. : Педагогічна думка, 2012. 114 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/9961/1/%D0%92%D0%B0%D1%81%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%282%29.pdf>.

3. Велитченко Л. К. Вступ до загальної психології: прогр. довідник. Одеса : Букаєв В. В., 2009. 357 с. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1640/1/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D0%B3.%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85.pdf>.
4. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум: навч. посібник. К. : Каравела, 2005. 280 с. URL : https://medcoledg.ucoz.ru/Likspr/psiholog/zagalna_psikhologija_bpraktikum-v.v.voloshina.pdf
5. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання. Львів : Вид-во Старого Лева, 2021. 424 с.
6. Горностай П. П., Слюсаревський М. М., Татенко В. О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищ. освіти. К. : Талком, 2018. 580 с.
7. Городиська В., Пантюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2014. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8165/1/V_Gorodinska_M_Pantuk_V_Miliaieva_Pedagogika%20ta%20psihologii%20vicshoi%20shkolu_NDLKL.pdf.
8. Гуцало Е. Загальна психологія: навч.-метод. посібник. ЦДПУ, 2020. URL : <https://www.scribd.com/document/637362726/%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90D0%9F%D0%A1%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF>.
9. Долинська Л. В., Темрук О. В. Особистісне професійне зростання: психологічні тренінги: навч. посібник. К. : Каравела, 2019. 560 с.
10. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія: модульний навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2019. 304 с.
11. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2016. 388 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/TSUL/0041000.pdf>.
12. Кокун О. М., Кодлубовська Т. Б. Психофізіологічна постстрессова регуляція функціональних станів правоохоронців як засіб розвитку їх особистісно-професійних якостей. *Актуальні проблеми психології*. № 19(5). Київ, 2019. С. 73-83.
13. Крюкова М. А., Лісовенко А. Ф. Практикум з психотерапії та психокорекції: навч.-метод. реком. (в допомогу до самоств. роб. для здоб. вищ. освіти ступ. магістра фак. психології, політології та соціології). Одеса : Фенікс, 2020. 40 с.
14. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2020. 304 с.
15. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навч. посібник. К. : Каравела, 2019.
16. Лісовенко А. Ф., Форманюк Ю. В. Психофізіолого-генетичні та нейропсихологічні основи задрості. *Габітус*. 2021. № 22.

17. Ловка О. В., Борисенко Л. Л., Колесніченко Л. А. та ін. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2019. 390 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051700.pdf>.

18. Москалець В. Мотиваційно-динамічний підхід до гри та ігрового психологічного змісту інших видів діяльності. *Психологія і суспільство. Український теоретико-методологічний соціогуманітарний часопис*. 2020. № 2. С. 37-54.

19. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник (для студ.-психологів). К. : Ліра-К, 2019. 563 с.

20. Панько Т. В. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих: клін. посібник. Харків : Арсис ЛТД, 2020. 303 с.

21. Пінчук І. Я. Стрес і людина: медико-психологічна допомога при стресових розладах: метод. посібник. К. : КАЛИТА, 2020. 92 с.

22. Староста В. І. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самост. роб. студ. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.

23. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості: навч. посібник для студ. ВНЗ. К. : «Каравела», 2013. 371 с.

24. Швалба Ю. М. Психологія соціальної роботи: підручник. К. : Основа, 2014. 448 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. URL : <https://rada.gov.ua>.
2. Офіційний портал Дніпропетровської обласної ради. URL : <https://oblrada.dp.gov.ua>.
3. Офіційний портал Дніпровської міської ради. URL : <https://dniprorada.gov.ua>.
4. Електронні петиції. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL : <https://petition.president.gov.ua>.
5. Офіційний портал Міністерства цифрової трансформації. URL : <https://thedigital.gov.ua>.
6. Онлайн-сервіс державних послуг «ДІЯ». URL : <https://plan2.diia.gov.ua>.
8. Портал електронних послуг Пенсійного фонду України. URL : <https://portal.pfu.gov.ua>.
9. Офіційний портал Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua>.
10. Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади». URL : <https://egar.in.ua>.
11. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. URL : <https://trembita.gov.ua/ua/projects/trembita-vzayemodiya-reyestriv>.
12. Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua>.

Навчальне видання

Шумейко Олександр Михайлович

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *А. В. Самотуга, О. М. Врублевська*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 1,28. Обл.-вид. арк. 1,38.

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024 р.